

Ornithologisch jaarverslag Texel 2001

Een uitgave van de
Vogelwerkgroep Texel

Ornithologisch jaarverslag Texel 2001

Een uitgave van de Vogelwerkgroep Texel

Tekst & samenstelling

Arend Wassink, Postweg 64, 1795 JR De Cocksdorp
Tel 0222 311699, e-mail arendwassink@hetnet.nl

Diagrammen

Pieter Duin & Arend Wassink

Lay-out & opmaak (DTP)

René van Rossum

Fotoscanning

René Pop

Kosten

€ 6,50 (excl. verzendkosten)

Verkoopadressen

Boekhandel 'Het Open Boek', Binnenburg 3, Den Burg
Bruna Texel, Weverstraat 17a, Den Burg
EcoMare, Ruyslaan 92, De Koog
Nauta Boek, Parkstraat 38, Den Burg
de Waddenwinkel, Wilhelminalaan 30, Den Burg

Te bestellen door

overmaking van € 7,75 (incl. verzendkosten)
op giroreknr. 5312854 t.n.v. Vogelwerkgroep Texel,
te Den Burg o.v.v. 'Jaarverslag 2001' en naam en adres

Inhoud

Voorwoord	1
Inleiding	1
Nuttige adressen	2
Verwijzingen	3
Systematische lijst	4
Overzichtskaartje Texel	omslag

Voorplaat

Ransuil *Asio otus*, Hoornder Nieuwland, maart 2001
(Eric Menkveld)

Vereniging
Natuurmonumenten

Voorwoord

Het *Ornithologische Jaarverslag 2001* werd uit iets meer dan 10.000 data samengesteld. Verreweg de meeste daarvan komen uit het archief van de Vogelwerkgroep Texel. Daarin bevinden zich gegevens van individuele waarnemers, de wadvogel- (hwt.), ganzen- en zwanentellingen (gzt.), georganiseerd door SOVON-Vogelonderzoek Nederland, gegevens van de Ringgroep Korverskooi, de Nederlandse Zeevogelgroep en van broedvogelinventarisaties, uitgevoerd door of namens Natuurmonumenten, SOVON-Vogelonderzoek Nederland en Staatsbosbeheer Texel. Ook via de website van de Vogelwerkgroep Texel <http://homeplanet.nl/~witte005/home.htm> werden veel waarnemingen ontvangen, die uiteindelijk in het archief opgenomen zijn.

De vijfde editie van dit verslag werd mede mogelijk gemaakt door wederom een donatie van Natuurmonumenten. Een aantal mensen wil ik bedanken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van dit verslag. Adriaan Dijkse voor het beheren van het archief, Bob Loos, Pieter Duin en Resi Kompier voor het correctiewerk, Cees Camphuysen (Zeevogelgroep Nederland) voor het leveren van de gegevens m.b.t. de strandvondstellingen, Lieuwe Dijkse (SOVON-Vogelonderzoek Nederland) voor het doen toekomen van nog niet gepubliceerde broedvogelgegevens, Anne v.d. Zijpp, Danny Ellinger, Eckard Boot, Eric Menkveld, Marc Plomp, René van Rossum en Ruud Brouwer voor het beschikbaar stellen van fotomateriaal en René Pop voor het vakkundig scannen van de dia's. Niet in de laatste plaats is dank verschuldigd aan alle eigenaren/medewerkers van de hiernaast genoemde verkooppunten voor het belangeloos opnemen van het verslag in hun assortiment.

Inleiding

De taxonomische volgorde en naamgeving volgen de beslissingen van de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (C.S.N.A.). Waarnemingen van soorten die beoordeeld moeten te worden door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (C.D.N.A.) zijn alleen in de systematische lijst opgenomen wanneer zij geaccepteerd zijn door of ter beoordeling liggen bij de C.D.N.A. De laatste zijn voorzien van een asterisk*.

Dit jaar werden 261 soorten waargenomen, waaronder de Huiskraai *Corvus splendens**. Mits geaccepteerd, betekent dit de 360^e soort die op Texel is vastgesteld.

Door de MKZ-crisis was inventariseren in veel gebieden niet of nauwelijks mogelijk. Van veel soorten konden dan ook geen nauwkeurige broedgegevens worden verzameld. Van kolonievogels en roofvogels werden wel exacte aantallen bekend. Van eerstgenoemde groep viel vooral de toename van Aalscholver *Phalacrocorax carbo* op, van 125 nesten in 2000 naar 200 dit jaar. Daarmee in negatieve zin verband houdend is de achteruitgang van het aantal broedende Blauwe Reigers *Ardea cinerea* van 17 in 2000 naar nog slechts 3 in 2001. Evenals Lepelaar *Platalea leucorodia* heeft deze soort in De Muy zwaar te lijden onder de niet aflatende behoefte aan nestmateriaal van de Aalscholver. Bij de roofvogels is de steiging van het aantal territoria van Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* van 38 naar 50 en die van Havik *Accipiter gentilis* van 6 naar 10 het meest opvallend. Heel bijzonder was het broeden van 2 paar Kleine

Plevieren *Charadrius dubius* (het laatste broedgeval was in 1962). De Strandplevier *C alexandrinus* 'handhaafde' zich met 1 paar, maar de positie van deze soort als broedvogel in het Waddengebied is uiterst precair. Verder kan nog genoemd worden dat het Porseleinhoen *Porzana porzana* wederom met 1 territorium vertegenwoordigd was, Velduil *Asio flammeus* met 6, Boomleeuwerik *Lullula arborea* met 1, Oeverzwaluw *Riparia riparia* met 2 en Kleine Barmsijs *Carduelis cabaret* met 2.

Zoals ieder jaar waren ook in 2001 een aantal zeldzame soorten te zien, zoals Koningseider *Somateria spectabilis*, (de twee vogels uit 2000 bleven geruime tijd in 2001 aanwezig), Amerikaanse Smient *Mareca americana**, Amerikaanse Wintertaling *Anas carolinensis**, Steppekiekendief *Circus macrourus**, Steppevorkstaartplevier *Glareola nordmanni**, Bonapartes Strandloper *Calidris fuscicollis**, Breedbekstrandloper *C falcinellus**, Zwartbuikwaterspreeuw *Cinclus c cinclus*, Roze Spreeuw *Sturnus roseus** (2), Dwerggors *Emberiza pusilla** en Witstuitbarmsijs *Carduelis hornemanni* (4)*.

De vroegste waarnemingen op het eiland ooit van Bosruiter *Tringa glareola* (5 april) en Gierzwaluw *Apus apus* (29 maart) en de laatste waarneming ooit van Visarend *Pandion haliaetus* (2 december) zijn de meest opvallende fenologische gebeurtenissen. Heel bijzonder was het overzomereren van een Kleine Zwaan *Cygnus bewickii* en een Morinelplevier *C morinellus*.

Nuttige adressen

EcoMare, Ruyslaan 92, 1796 AZ De Koog tel. 0222 317741

Natuurmonumenten Texel, Heemskerckstraat 46d, 1792 AC Oudeschild
tel. 0222 312045

Nederlandse Zeevogelgroep, <http://home.planet.nl/~camphuys/Dutch.html>

Ringgroep Korverskooi, secretariaat Waardwei 4, 1791 SM Den Burg

Staatsbosbeheer Texel, Abbewaal 2, 1791 WZ Den Burg tel. 0222 312228

Vogelwerkgroep Texel, secretariaat Verlorenkost 5, 1794 BA Oosterend

Waarnemingen voor het archief van de Vogelwerkgroep Texel naar Adriaan Dijkens,
Rommelpot 7, 1797 RN Den Hoorn e-mail adriaand@ecomare.nl

Waarnemingen voor de website van de Vogelwerkgroep Texel naar /
Records for the website of the Vogelwerkgroep Texel to e-mail mc.witte@wxs.nl

Waarnemingen van zeldzame vogels naar / Sightings of rare birds to Arend Wassink
tel. 0653843415
e-mail arendwassink@hetnet.nl

Verwijzingen

van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland - Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.

Bijlsma, R G, Hustings, F & Camphuysen, C J 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland - Common and scarce birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 2. Haarlem/Utrecht.

de Boer, P (m.m.v. Zuhorn, C) 2002. Broedvogels van Vlieland 2001. SOVON-inventarisatierapport 2002/01. SOVON-Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Dierschke J et al. 2001. Ornithologischer Jahresbericht 2000 für Helgoland. Bremen/Lüneburg.

Dijksen, A 1996. Vogels op het Gouwe Boltje. Texel.

Dijksen, L, Klemann, M & Sierdsema, H 1999. Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer en de Koninklijke Marine op Texel in 1998. SOVON-inventarisatierapport 99/01. SOVON, Beek-Ubbergen.

Dijksen, L J & Koks, B J 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. SOVON- monitoringrapport 2001/09. SOVON-Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Forsman, D 1999. The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification. London.

van Groenigen, J 2002. Natuureservaten Texel 2001-intern verslag Staatsbosbeheer. Texel.

Hagemeijer, E J M & Blair, M J (eds.) 1997. The EBBC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. London.

Kapteyn, K 1995. Vleermuizen in het landschap. Haarlem.

Klemann, M 2001. Broedvogels van Schiermonnikoog 2001. SOVON-inventarisatierapport 2001/27. SOVON- Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Koks, B & Hustings, F 1998. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1995 en 1996. SOVON-monitoringrapport 1998/05. SOVON-Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Robb, M 2000. Introduction to vocalizations of crossbills in north-western Europe. Dutch Birding 22: 61-107.

Wassink, A 1998 Ornithologisch jaarverslag Texel 1997.

Wassink, A 1999 Ornithologisch jaarverslag Texel 1998.

Wassink, A 2000 Ornithologisch jaarverslag Texel 1999.

Wassink, A 2001 Ornithologisch jaarverslag Texel 2000.

Wassink, A sine dato Checklist van de vogels van Texel – Checklist of the birds of Texel.

Systematische lijst

Knobbelzwaan *Cygnus olor* Jaarvogel. Broedgegevens: 6 territoria. De drie nesten in de sloot langs de IJsdijk bij Dijkmanshuizen werden alle door een niet natuurlijke oorzaak verstoord. Met als hoogste dagtotaal 13 vogels leken in de periode januari-april vrijwel alleen de broedvogels aanwezig te zijn. Minimaal 100 onvolwassen vogels vlogen tussen 8 en 13 mei →no over zee bij de Eijerlandse dam. Waarschijnlijk waren deze op weg naar de ruigebieden in de Oostzee (Bijlsma 2001). Ook na het broedseizoen verblijven op het eiland hooguit enkele 10-tallen. Nu bedroeg het hoogste dagtotaal 30 ind., op 18 november (hwt.).

Kleine Zwaan *Cygnus bewickii* Na de 1e decade van februari nam het aantal overwinterende vogels (703 tijdens hwt. op 14 januari) snel af. Zo snel zelfs, dat op 28 februari nog maar 20 vogels geteld konden worden. Daarna volgde nog één waarneming, 18 maart 20 in Midden-Eijerland. Vanaf 11 maart-22 september verbleef een ogenschijnlijk fitte ad. op het eiland, hoofdzakelijk in de Mars. Nog niet eerder werd een overzomeringsgeval vastgesteld. In de herfst waren de eerste 4 op 12 oktober op De Bol te vinden. Tot half november waren maximaal 300 vogels aanwezig. De meeste werden pas gezien in december, met als hoogste dagtotaal 949 ex. op 30 december. Slechts eenmaal eerder werd een hoger aantal waargenomen, op 20 december 1992 ca. 1100. Van de 661 vogels op 2 december waren er 122 juv. (18,5 %).

Wilde Zwaan *Cygnus cygnus* Dat dit op Texel een heel schaarse soort is, is bij veel waarnemers niet bekend, zodat nogal eens lichtvaardig met de determinatie wordt omgesprongen. De betrouwbare waarnemingen worden hier genoemd:

- 6 januari 1 ex. in Bargaen
- 3 november 11 in de Mokbaai
- 18 november 1 in Zuid-Eijerland
- 9 december 1 in het Grote Vlak
- 30 december 1 in Waal en Burg.

Taigarietgans *Anser fabalis* Ook van deze soort worden in de meeste jaren slechts enkele ex. waargenomen, vrijwel altijd tussen Toendrarietganzen *A. serrirostris*. Dit jaar waren dat:

- 24 februari 1 ex. in Waal en Burg
- 6 november 5 in Midden-Eijerland
- 16 december 6 tussen Oosterend en Oudeschild. Mogelijk waren daar de 5 van de voorgaande waarneming bij.

Toendrarietgans *Anser serrirostris* Van de 8000 in december 2000 waren op 14 januari nog 5159 ex. aanwezig (hwt.). Eind februari zijn doorgaans vrijwel alle Toendrarietganzen verdwenen, en worden soms slechts enkelingen tot in maart gezien. Nu waren er op 17 maart nog 235 in Waal en Burg. Daarna volgden nog drie waarnemingen:

- 18 maart 1 ex. tussen Oosterend en Oudeschild
- 7 april 2 →no bij de vuurtoren
- 21 april 1 waarschijnlijk niet-fitte vogel in Dijkmanshuizen.

Na de 6 vroege ind. die op 30 september →zw over de Korverskooi vlogen, waren er pas weer meldingen vanaf 24 oktober (596 in Eijerland). Na half november werden aantallen van 1000+ geteld, zoals de 5000 ex. op 18 november. Op 25 december was de winterpopulatie weer op het niveau van vorig jaar, 8000 ind. laat in de middag op de slaappleats in De Slufter invallend.

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchos* In tegenstelling tot Toendrarietganzen *A. serrirostris* en Kolgans *A. albifrons* werd bij deze soort de afgelopen jaren geen toename geconstateerd. Dit jaar ging het slechts om 13 ind.:

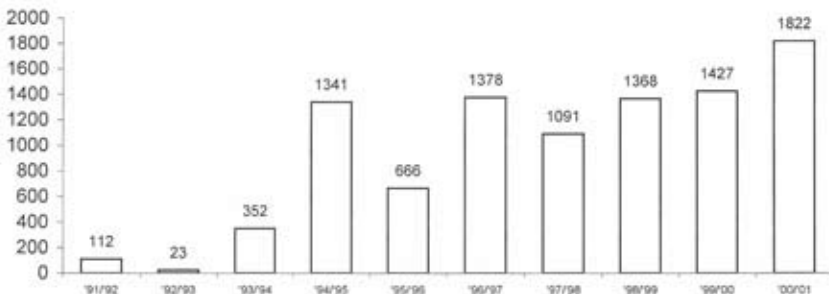
- 14 januari (hwt.) 4 in het Noorden en 2 in Waal en Burg
- 7 november 2 →zw over de Krim
- 8 december 3 →zw over het Jan Ayeslag
- vanaf 25 december 2 in Midden-Eijerland.

Grauwe Gans *Anser anser* Jaarvogel. Broedgegevens onvolledig: minimaal 181 territoria in terreinen van Natuurmonumenten (Hoogezandskil niet geteld) en Staatsbosbeheer. Op 8 januari werd in Waal en Burg al het eerste paar met pullen gezien. De hoogste dagtotalen werden op 14 januari (2156, hwt.) en 18 november (5039) vastgesteld. Echter, ook in de tussentijdse maanden waren behoorlijke aantallen aanwezig, zoals in maart (1429, gzt. op 18 maart) en juli (1603, hwt. op 22 juli). Van de twee laatstgenoemde aantallen

waren 300 tot 500 niet-broedende 1^e zomervogels. Buiten de bovengenoemde tellingen werden minimaal 38 (14 januari) en maximaal 179 (gzt. op 16 september) 'soepganzen' waargenomen. Dat is 1,8 en 5,6 % van het op de resp. data totaal aantal aanwezige 'Gruwe Ganzen'.

Kolganzen *Anser a albifrons* Op 23 februari werd het hoogste dagtotaal voor deze winter bereikt, 2000 ex. in Waal en Burg. Daar waren op 2 april nog 1300 vogels aanwezig, op 4 april 200 en op 15 april 1. Op Dijkmanshuizen bevond zich op 23 mei nog een vermoedelijk niet-fitte vogel. Dijkse (1996) spreekt nog over 'slechts enkele waarnemingen in oktober'. In de periode 1997-2000 werden de eerste Kolganzen opgemerkt tussen 24 september en 16 oktober, dit jaar de eerste 24 ex. al op 22 september, in Waal en Burg. Tot december werden geen aantallen van 1000 of meer gezien (maximaal 876 tijdens een hwt. op 18 november). Op 16 december (gzt.) was het recordaantal van 2720 ex. aanwezig, waarvan 2050 in Waal en Burg.

Nog niet eerder waren zoveel vogels op Texel aanwezig. De grafiek geeft het maximum aantal vogels weer, vastgesteld tijdens hoogwatertellingen in de periode november-januari van 1992-2001.

Brandganzen *Branta leucopsis* Broedgegevens: 1 territorium. Waarschijnlijk hetzelfde paar als vorig jaar bracht in Dijkmanshuizen nu 2 jongen groot. Buiten de broedvogels waren op Texel in de winter maximaal 50 ex. aanwezig, op 16 februari in Waal en Burg. Een curieuze en moeilijk te plaatsen waarneming is die van 42 over de Eijerlandse Duinen vliegend op 18 juni. Vanaf 2 oktober (2 →zw over Wassenaar) kwamen vogels van elders aan. Het hoogste dagtotaal werd daarna gezien op 26 december, 34 ex. (waaronder waarschijnlijk ook de lokale vogels) in Dijkmanshuizen.

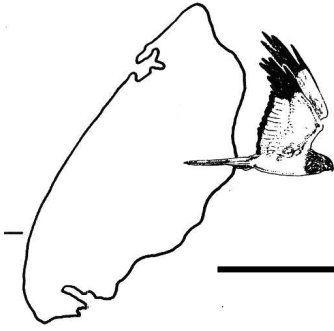
Witbuikrotganzen *Branta hrota* In januari en februari waren maximaal 4 ex. aanwezig, in april en mei 5. Op 4 juni werd de laatste gezien in Zeeburg. Vanaf 22 oktober-30 december konden hooguit 2 ad. worden gevonden.

Op 31 december werd duidelijk dat er een influx had plaatsgevonden, met o.a. 7 (5 ad., 2 juv.) bij de NIOZ-haven.

Rotganzen *Branta bernicla* Jaarvogel. De eerste 2 maanden van het jaar werden maximaal 4820 ex. geteld (hwt. op 14 januari). Daarna neemt het aantal toe doordat Engelse overwinteraars zich bij onze vogels aansluiten, zodat op 30 maart 9541 ex. geteld konden worden, op 19 april zelfs 10.415. Daarna vond enige afname plaats maar de meeste vertrokken pas in de 3^e decade van mei. Na de 50 op Zeeburg op 4 juni bleven nog 6 overzomeraars aanwezig. Op 20 september vlogen de eerste 3 vogels weer →zo door het Eijerlandse Gat, waarna in oktober sterke doortrek plaatsvond. Pas in december werd het grootste aantal vogels gezien, 4841 tijdens een ganzen telling op 16 december.

Zwarte Rotganzen *Branta nigricans* T/m mei waren maximaal 4 ad. aanwezig, hoofdzakelijk aan de oostkant van het eiland. De laatste verbleef op 27 mei in Zeeburg. Een vroege ad. bevond zich op 1 oktober op het wad, ten zuiden van De Schorren. Vanaf eind oktober konden 2 ind. worden vastgesteld.

Bergeend *Tadorna tadorna* Jaarvogel. Broedgegevens: 235-250 territoria (schatting 2000). De 260 vogels die op 20 mei in de Mokbaai aanwezig waren, zijn zeker geen broedvogels geweest. De hoogste aantallen werden tijdens hwt. genoteerd: 730 ex. op 14 januari, 436 op 22 juli en 529 op 18 november.

Vogelwerkgroep Texel
Secretariaat
Stengweg 14
1795 LG De Cocksdorp
secretaris@vwgtexel.nl

Geachte lezer,

Deze editie van het Ornithologisch Jaarverslag is nog in gedrukte vorm te verkrijgen bij onze penningmeester.

Haar emailadres is: penningmeester@vwgtexel.nl

Alvast bedankt voor uw interesse,

Werkgroep Ornithologisch Jaarverslag